

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ КОНТЕКСТНОГО ПІДХОДУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ПРАВОЗНАВСТВА

Анотація.

У статті визначено педагогічні умови застосування контекстного навчання майбутніх бакалаврів з правознавства в професійній підготовці: спрямованість освітнього процесу на забезпечення мотивації до професійної діяльності; зміст нормативних дисциплін, що має бути зорієнтований на забезпечення професійної надійності майбутніх працівників; застосування активних методів навчання та інноваційних технологій з дотриманням принципу комплексності; ІКТ має бути складовою інформаційно-освітнього середовища контекстного типу; активне використання інноваційних технологій інтерактивного навчання з метою формування професійної компетентності; педагогічна підтримка, мотивація та контроль викладачів в процесі контекстного навчання; активні процеси фахової професійної підготовки майбутніх бакалаврів шляхом використання сучасних інтерактивних технологій, які здатні забезпечити вирішення проблемних ситуацій.

Ключові слова: бакалаври правознавства; компетенції; контекстна освіта; педагогічні умови; професійна підготовка.

Виклики сучасного мінливого суспільства висувають нові вимоги до особистості юриста та його ролі в соціумі. Майбутній юрист має діяти в просторі сучасної демократії, що передбачає високий рівень відповідальності за правове вирішення і його попереднє обґрунтування на основі аналізу розвитку соціального процесу, а також за формування тенденцій зміцнення законності та правопорядку в країні. З огляду на це, професійна педагогіка приділяє значну увагу проблемам формування компетентності майбутнього юриста.

Питанням педагогічних умов застосування контекстного навчання присвячували свої праці такі провідні науковці, як О. Беркович, А. Вербицький, Я. Єрмушов, О. Котикова, М. Левина, А. Морозова, В. Свідовська, Є. Філіпова, О. Чурбанова та ін. Проте на сьогодні актуальності набуває визначення педагогічних умов застосування контекстного навчання майбутніх бакалаврів із правознавства в професійній підготовці.

Метою статті є визначення педагогічних умов застосування контекстного навчання майбутніх бакалаврів із правознавства в професійній підготовці.

Сучасний юрист має бути мобільним, комунікабельним, затребуваним на ринку праці. Ця вимога держави до молодих спеціалістів зумовлена динамічними змінами в різних сферах суспільства та необхідністю особистості підлаштовуватися під них. Завдання закладів вищої освіти (ЗВО) полягає в тому, щоб сформувати фахівця з високим рівнем теоретико-правових знань і доброю практичною підготовкою в юридичній сфері. Однак навіть ці вимоги до професійної підготовки юристів не є вичерпними. Діяльність юриста має захищати інтереси і права особистості, її свободи і власність, інтереси держави та суспільства від протиправних посягань. Тому юристу необхідно володіти такими якостями, як *соціальна адаптивність, високий рівень інтелектуального розвитку, нервово-психічна стійкість, комунікативна компетентність* тощо. Майбутній бакалавр з права повинен мати чітко сформовану професійну позицію. Саме контекстне навчання може забезпечити формування професійної підготовки та позиції фахівців, а передумовами зазначених якостей мають бути психологічні, педагогічні, методичні та інші чинники.

Педагогічними умовами застосування контекстного навчання майбутніх бакалаврів із права в професійній підготовці є: комплекс умов та чинників, що сприяють формуванню

компетентісних фахівців із позиції системного підходу, забезпечуючи формування та розвиток педагогічної та комунікативної культури, комунікативних вмінь і навичок, особистісних якостей і професійної компетенції. Однією з особистісних якостей майбутнього правознавця виступає професійна надійність, що охоплюють такі основні компоненти (мотиваційного, особистісного, знаннєво-операційного характеру) та є складним утворенням, яке передбачає наявність психологічних аспектів особистості, пов'язані з виконанням професійної діяльності та мають на меті забезпечення її ефективності.

Розглянемо кожен педагогічну умову детально. Освітній процес має містити реальну юридичну практику майбутніх бакалаврів із правознавства. З точки зору студента, доцільно використовувати активні методи навчання, що дають змогу моделювати реальні ситуації та конфлікти, що потребують вирішення. Причому студенту необхідну звертатися до теоретичних надбань. Науково-педагогічний працівник і студент стають рівноправними суб'єктами навчання та учасниками модельованих ситуацій, вступаючи в активний діалог, де науково-педагогічний працівник постає в ролі «радника». Така практико-орієнтована освітня форма надає безліч можливостей для майбутніх юристів, зокрема можливість отримання професійної юридичної клінічної освіти. Ця форма професійної практики є більш близькою до реальних умов професійної діяльності юристів, що охоплює і психолого-педагогічні аспекти їх діяльності, до виконання яких студенти мають підготуватися у процесі навчання.

Апробація сформованих психолого-педагогічних умінь і якостей має відбуватися саме в юридичних клініках, причому не в модельованих, а реальних ситуаціях професійної юридичної діяльності. Зазначена педагогічна умова передбачає потребу в інтеграції технологій у контекстний освітній процес, що дасть змогу пришвидшити процеси професійної підготовки майбутніх бакалаврів із правознавства. Окрім того, контекстне навчання передбачає застосування ігрового методу, моделювання ситуацій та розробку кейсів. Таким чином, інформаційно-комунікаційні технології ІКТ стають важливим елементом забезпечення ефективного впровадження контекстного підходу [4].

Отже, важливою педагогічною умовою застосування контекстного підходу до освіти є активізація використання ІКТ, що забезпечує надійність, безперервність, інтерактивність, своєчасність, доступність модельованих ситуацій і конфліктів на будь-якому етапі отримання освітніх послуг контекстного типу. Це актуально та важливо за умови перебування майбутніх бакалаврів із правознавства в юридичних клініках.

Різномірнева інтерактивна взаємодія суб'єктів освітнього процесу контекстного підходу є ще однією першою педагогічною умовою, яка забезпечує ефективність процесів формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів із правознавства. Цього можна досягти за допомогою застосування практико-орієнтованих інтерактивних методів отримання освітніх послуг [8]. Упровадження особистісно зорієнтованого підходу передбачає кардинальну зміну взаємин між учасниками освітнього процесу. Студент постає вже не об'єктом цілеспрямованого педагогічного впливу, а його рівноправним суб'єктом. Відбувається перехід від трансляції знань науково-педагогічним працівником до суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Традиційна освітня форма передбачає взаємодію науково-педагогічного працівника та студента, а контекстне навчання передбачає активне залучення студента. Це сприяє активізації діалогу та взаємодії, зокрема за допомогою засобів ІКТ. У такому випадку контекстний підхід до освіти буде забезпечувати зростання мотивації студентів і продуктивність освітнього процесу, що позитивно вплине на особистісну компетентність та професійну підготовку майбутніх бакалаврів із права.

Особливу цінність становить ділова гра та кейси – друга педагогічна умова, використання яких також забезпечують формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів із правознавства та дає змогу: створити предметний і соціальний зміст професійної діяльності бакалаврів; моделювати суттєві для професійної діяльності системи відносин; відтворювати типові та загальні професійні ситуації за обмеженого часу; виконувати квазіпрофесійну діяльність, яка поєднує риси освітньої та професійної; засвоювати абстрактні вміння, навички

та знання в контексті майбутньої професії; забезпечувати скорочення рівня складнощів мотиваційного забезпечення освітнього процесу та діяльності майбутніх бакалаврів із правознавства.

У контексті змістовного аспекта освітнього процесу з використанням ігрової технології варто виділити більш важливі в нашому дослідженні можливості науково-педагогічного працівника: підвищення інтересу до отримання освітніх послуг і до тих соціальних проблем, які моделюються або проектуються за допомогою ігрової технології; зростання пізнавальної активності студентів в освітньому процесі, що дає їм змогу отримувати та засвоювати більшу кількість інформації, що заснована на прикладах конкретної дійсності; формування учасниками гри навичок прийняття відповідальних рішень у складних життєвих ситуаціях; покращення відношень між учасниками гри та науково-педагогічним працівником; підвищення самооцінювання учасників гри, адже в них з'являється можливість від слів перейти до конкретної справи та перевірити здібності; зміна ставлення до навколишньої дійсності, зняття страху перед невідомим.

Таким чином, гру та ігрову технологію необхідно розглядати як самостійну педагогічну цінність, бачити в ній ефективну школу життя та максимально використовувати її педагогічні можливості.

Третя педагогічна умова передбачає *організацію індивідуалізованого супроводу студента* науково-педагогічним працівником, зокрема супровід самостійної пізнавальної діяльності на етапі дослідної діяльності майбутнього бакалавра із правознавства. В умовах контекстного підходу відбувається суттєва зміна ролі самих студентів, адже контекстна освітня робота вимагає від них прояву більшої пізнавальної активності, самостійності й відповідальності.

Окрім цього, умовах контекстного підходу до отримання освіти студентами науково-педагогічний працівник має забезпечувати організацію та моделювання проблемних ситуацій, контроль процесів професійної підготовки, формування мотивів, мети та завдання, контроль процесу професійних знань та навичок, успішності вирішення кейсів, проблемних ситуацій тощо. Тут науково-педагогічний працівник має забезпечити супровід індивідуальної освітньої програми, розробляючи для цього індивідуальні та групові завдання. Окрім того, відповідно до потреб він здійснює індивідуальне консультування студента з лекційного матеріалу, відповідає на запитання студентів, організовує лекційні, практичні (лабораторні) заняття, тестування, здійснює керівництво курсовими, дипломними роботами (проектами) тощо.

У процесі педагогічної взаємодії науково-педагогічний працівник має постати перед студентами як компетентний фахівець, має володіти знаннями і вміннями в предметній сфері (А. Райце, Б. Тахохов), а також практичними навичками розв'язання різних ситуаційних завдань [1]. Роль науково-педагогічного працівника полягає в пошуку шляхів переходу від безпосередньо освітнього процесу до рішення штучно створених проблем, наближених до реальних умов (кейс-технології), а також наданні консультативної допомоги студентам з метою їх розв'язання. З об'єкта освітнього процесу студент перетворюється на суб'єкт пізнавальної діяльності, яким не керують, а мотивують на самостійну освітньо-пізнавальну діяльність, сприяють розвитку навичок дослідної діяльності, здібностей до творчого використання різних джерел інформації, розв'язання практичних завдань, обґрунтування прийнятих рішень законодавчими нормами права [7].

Важливими педагогічними умовами, що сприяють удосконаленню професійно-педагогічної підготовки майбутніх юристів у ЗВО є [3]: розроблення критеріїв і показників, що дають змогу здійснювати моніторинг досліджуваного процесу; застосування в освітньому процесі модульних технологій, що забезпечують використання відомостей із дисциплін різних циклів для професійно-педагогічної підготовки юристів; упровадження в освітній процес юридичного факультету спецкурсу «Педагогічні основи професійної діяльності юриста»; формування у студентів ціннісного ставлення до професійно-педагогічної діяльності шляхом залучення до діяльності юридичної клініки.

Відповідно до першої умови, доцільно здійснити вибір критеріїв і показників, які необхідні для оцінювання рівня сформованості в майбутнього бакалавра з правознавства професійно-педагогічної компетентності. Провідними **критеріями** в дослідженні є *когнітивний, мотиваційно-оцінювальний, особистісний, практичний*.

Когнітивний критерій необхідний для оцінювання рівня теоретичної підготовленості юриста до майбутньої професійної діяльності. Серед показників когнітивного критерію визначено: наявність знань у сфері юриспруденції; відомості про форми, методи, прийоми та засоби педагогічного впливу; розуміння місії юриста та його функціональних обов'язків; усвідомлення значущості знань із галузі педагогіки та психології для розв'язання юридичних завдань.

Не викликає сумнівів необхідність для майбутнього бакалавра з правознавства опори в професійній діяльності на знання: психології злочинної поведінки і психологічних особливостей особистості злочинця, основи пенітенціарної психології та педагогіки; особливостей роботи з громадянами, які відбувають покарання. Важливим складником професійних знань є знання у сфері теорії управління та організаційної культури, тому що юристи можуть виконувати функції керівників різних організацій та їх підрозділів.

Мотиваційно-ціннісний критерій спрямовано на оцінювання внутрішнього спонукання особистості до професійної діяльності. Це призводить до необхідності визначити такі **показники** цього критерію: вияв майбутнім юристом інтересу до *оволодіння* професійно та особистісно значущими знаннями та вміннями науково-педагогічного працівника; *стійкість мотивації* до оволодіння професійно-педагогічної компетентності; усвідомлені *потреби* в отриманні ґрунтовної педагогічної підготовки.

Особистісний критерій передбачає оцінювання сформованості ціннісного ставлення майбутнього юриста до педагогічного складника подальшої професійної діяльності, зорієнтованість у професійних і професійно-педагогічних цінностях, готовність працювати в групі, здатність нести відповідальність за прийняті рішення, що стосуються долі людей, їх наслідки, а також організованість, комунікабельність, терпимість, тактовність.

Практичний (діяльнісний) критерій засновано на комплексі вмінь організації юридичної діяльності, що передбачає спеціальні педагогічні вміння [3]: виробляти власну точку зору на нові правові феномени (ситуації, проблеми); застосовувати різні методи педагогічного впливу на особистість з метою формування юридичної позиції; організовувати та будувати спілкування з громадянами, використовуючи як вербальні, так і невербальні засоби; уміти застосовувати знання технології спілкування для встановлення міжособистісних контактів із клієнтами; володіти педагогічним тактом під час спілкування з різними категоріями громадян; уміти розв'язувати конфліктні ситуації; уміти доступно викладати суть нормативних і правових документів громадянам, які не володіють правовими знаннями; володіти ораторськими й організаторськими вміннями, необхідними для участі в судових засіданнях тощо.

Головними формами діяльності студентів в юридичній клініці мають бути такі: участь у судових засіданнях; зустрічі з практичними працівниками правоохоронних органів; участь в узагальненні судової та правозастосовної практики; проведення ділових ігор; проведення семінарських занять з актуальних правових проблем за участю провідних фахівців-правознавців; надання правової допомоги підприємствам, організаціям споживчої кооперації; виступи з лекціями перед населенням і в освітніх установах; організація виїзних консультацій із правових питань в міста і райони; участь в діяльності міжвишівських студентських клінік.

Діяльність студентів в юридичній клініці не обмежується лише проведенням консультацій у самій клініці. Необхідно проводити різноманітні заходи за її межами, а саме: виїзди студентів-практикантів у різні установи для надання правових консультацій; проведення роз'яснювальних лекцій із права в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО); присутність на судових засіданнях.

Залучення студентів до діяльності юридичної клініки дає змогу вдосконалювати освітній процес, підвищувати рівень професійно-педагогічної підготовки студентів за допомогою подолання розриву між практичною і теоретичною юридичною освітою, формування та закріплення у студентів практичних навичок надання правової допомоги, максимального наближення студентів до умов майбутньої професійної діяльності [3].

Педагогічними умовами забезпечення моделювання проблемних ситуацій за умов використання контекстного підходу до освітнього процесу студентів є:

– розробка проблемних правових ситуацій, що мають бути інтегровані в особистісно-значущі прогностичні проекти регіонального рівня. Структура проблемної ситуації має визначатися пізнавальною потребою, невідомими можливостями суб'єкта освітнього процесу. З цією метою доцільно розробити спеціальні курси в межах різних дисциплін із моделювання проблемних ситуацій, а також методичне забезпечення певних дисциплін з цієї проблематики. Доцільно створити ресурсне середовище моделювання, у якому повинні бути акумульовані засоби моделювання, проблемні ситуації, а також мають створюватися умови безпосередньої та віртуальної взаємодії суб'єктів контекстного підходу. Засобами моделювання мають виступати текстові описи ситуацій, презентації судових процесів і засідань, макети та короткі ілюстрації розвитку соціальних явищ, кінофільми;

– організація підготовки науково-педагогічних працівників до спільного зі студентами прогнозування проблемних ситуацій на засадах інформаційно-мережових технологій, професійно-орієнтованого експертного оцінювання та діалогів. Мережева взаємодія майбутніх бакалаврів із правознавства, науково-педагогічних працівників та інформаційних партнерів під час моделювання проблемних ситуацій має забезпечити створення різних видів, актуалізувати методики екстраполяції та підвищити об'єктивність експертного оцінювання прогностичної діяльності [9].

Використання технології контекстного підходу в підготовці фахівців у ЗВО підтверджує, що ефективно розв'язуються важливі завдання [11]: інтенсифікація освітнього процесу; надання освітньому процесу творчого характеру; набуття студентами (слухачами) досвіду інноваційної діяльності в у майбутній професії; формування не лише пізнавальних, а й професійних мотивів та інтересів; виховання системного мислення фахівця, що передбачає цілісне розуміння не лише природи і суспільства, а й себе, власного місця в світі; формування цілісного уявлення про професію; навчання колективної розумової та практичної діяльності, формування умінь та навичок соціальної взаємодії і спілкування, індивідуального та спільного прийняття рішень; виховання відповідального ставлення до справи, засвоєння соціальних цінностей і установок колективу; навчання методам моделювання.

Необхідно більш детально зупинитися на вимогах до студентів, яких потрібно дотримуватися під час розроблення технології моделювання контекстної лекції [11]. *По-перше*, цілі лекційного курсу мають бути пов'язані з передачею та засвоєнням знань у контексті майбутньої професійної діяльності, а також із формуванням готовності майбутніх бакалаврів із правознавства вирішувати наукові, професійні та соціально значущі завдання. *По-друге*, зміст лекційного курсу визначають з урахуванням таких принципів: єдність мотивацій змістовного і процесуального боків під час отримання освітніх послуг; розуміння особистісного сенсу пропонованої нової інформації та процесу її засвоєння; наукова і професійна орієнтація пропонованих освітньо-професійних ситуацій.

У змісті курсу мають бути відображені не лише поняття, закони, теорії та факти відповідної науки, а й спосіб мислення, властивий цьому етапу її розвитку, методи пізнання, якими вона користується (основою змісту і логіки читання лекції є системна база предмета науки, логіка системного розкриття цього освітнього предмета).

Практична реалізація контекстного підходу можлива за умови використання таких форм контекстного підходу.

1. **Рольова гра.** Під час рольових ігор студенти, інсценуючи роль перекладача, фахівця юридичного профілю, науково-педагогічного працівника правознавства, учених, провідних політичних діячів, розбирають проблеми господарських відносин тощо, опановують конкретними практичними вміннями, необхідними в майбутній професійній діяльності. Професійні навички виникають у процесі гри та під час розв'язання різних ситуацій, створення середовища, що є максимально наближеним до майбутньої професії. Це сприяє осмисленню студентами отриманих теоретичних знань, розвиває професійну мотивацію, формує вміння знаходити правильне рішення, стимулює пізнавальний інтерес. Така форма ефективна також ефективна тим, що за її використанні діє принцип зворотного зв'язку, і студент одразу оцінюється

колегами. Причому досвід позбавлений страху невдачі або очікування можливих професійних помилок, тому що студенти усвідомлюють, що це поки лише гра [5, с. 45].

2. **Ділова гра.** Згідно з визначенням А. Вербицького, ділова гра відтворює предметний і соціальний зміст професійної діяльності майбутнього фахівця, моделює ті системи відношень, властиві цій діяльності [9, с. 123]. Квaziпрофесійна діяльність, здійснювана студентами в діловій грі, має риси як освітньої, так і майбутньої професійної діяльності. Від інших форм освітньої діяльності ділову гру також відрізняє можливість цілеспрямованого забезпечення учня необхідними засобами для розв'язання професійних завдань. Попри те, що проблеми ставлять перед студентами у формі гри, вони відображають увесь контекст основних елементів професійної діяльності. Рішення під час ділових ігор завжди приймають у процесі спільної групової діяльності, а не індивідуально, що також відповідає реаліям діяльності трудового колективу. Цикл гри зазвичай передбачає три послідовних етапів: розробка та підготовка гри; проведення гри; підведення підсумків (аналіз ходу і результатів гри).

3. **Лекція.** Метою лекційного курсу в межах контекстного підходу є не просто засвоєння теоретичних знань, а знань у контексті майбутньої професійної діяльності, формування готовності студентів розв'язувати наукові, професійні та соціально значущі завдання. Згідно з контекстним підходом, в отриманні освітніх послуг виділяють такі типи лекцій: інформаційна, проблемна, наукова, лекція-візуалізація, лекція на двох, лекція із заздалегідь запланованим контекстом наукових або професійних помилок, лекція типу прес-конференції.

4. **Проект.** Одним із провідних способів реалізації контекстного підходу можна назвати проектну технологію. Ця педагогічна технологія поєднує теоретичні знання та їх практичне застосування для розв'язання конкретних проблем, здійснюючи перехід діяльності від освітньої до професійної [6].

Отже, можемо дійти висновку, що головними педагогічними умовами виступають: спрямованість освітнього процесу на забезпечення мотивації до професійної діяльності, що є основою формування професійної надійності; зміст нормативних дисциплін має бути орієнтований на забезпечення професійної надійності майбутніх працівників; в освітньому процесі повинні активно застосовуватися активні методи, а головне – використання інноваційних освітніх технологій у професійній підготовці майбутніх бакалаврів з дотриманням принципу комплексності; ІКТ має бути складником інформаційно-освітнього середовища контекстного підходу; активне використання інноваційних технологій інтерактивного навчання з метою формування професійної компетентності особистості, професійна перспектива та позиція, що формується під час застосування цього підходу; педагогічна підтримка, мотивація та контроль науково-педагогічного працівника; активні процеси фахової професійної підготовки майбутніх бакалаврів шляхом використання сучасних інтерактивних технологій, що здатні забезпечити розв'язання проблемних ситуацій і зробити модельовані кейси більш цікавими та інформативними для студентів.

Використані літературні джерела

1. Беркович О. Е. Формирование учений профессионально-правового общения у будущих юристов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / О. Е. Беркович. – Нижний Новгород. – 151 с.
2. Вербицкий А. А. Теория и практика контекстного образования: Россия и США / А. А. Вербицкий // Педагогика и психология образования. – 2015. – С. 5–14.
3. Ермушова Я. В. Педагогические условия формирования профессионально-педагогической компетентности у будущих юристов в процессе их обучения в вузе / Я. В. Ермушова // Вестник ЧГПУ им. И. Я. Яковлева, 2013. – Вып. 4 (80). – Ч. 3. – С. 50–55.
4. Котикова О. М. Методологічні підходи до розроблення системи практико-орієнтованої психолого-педагогічної підготовки майбутніх юристів [Електронний ресурс] / О. М. Котикова. – Режим доступу: <http://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/13140/1/%D0%A3%D0%94%D0%9A%2037.pdf>. – Назва з екрана.
5. Левина М. М. Технология профессионального педагогического образования / М. М. Левина. – М. : Академия, 2001. – 272 с.

6. Морозова А. Ф. Формы работы при подготовке переводчиков в сфере профессиональной коммуникации: контекстный подход (на основе экономического контента) / А. Ф. Морозова, Л. А. Валева, А. Ф. Сиразеева // *Современные проблемы науки и образования*. – 2015. – № 1 (часть 1).
7. Албегова Д. У. Реализация технологии контекстного обучения в профессиональной подготовке студентов – будущих юристов / Д. У. Албегова // *Вектор науки Тольяттинского государственного университета*. – 2015. – С. 9–15. – (Серия: Педагогика, психология).
8. Свідовська В. А. Формування професійної компетентності майбутніх юристів у процесі дистанційного навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. А. Свідовська. – Старобільськ, 2017. – 460 с.
9. Филиппова Е. О. Моделирование проблемных ситуаций в подготовке будущих юристов / Е. О. Филиппова // *Экономика. Право. Менеджмент: Современные проблемы и тенденции развития : материалы междунаро. научн.-практ. конф.* – Краснодар : НИЦ Априори, 2012. – С. 78–85.
10. Чурбанова О. В. Педагогические условия проектирования учебных компьютерных комплексов контекстного обучения : автореф. дис. ... канд. педагог. наук: 13.00.01 / О. В. Чурбанова. Архангельск. – 27 с.
11. Шмачилина-Цибенко С. В. Использование технологии контекстного обучения в вузе / С. В. Шмачилина-Цибенко, И. М. Шилова // *Психопедагогика в правоохранительных органах*, – 2015. – Вып. 4 (63). – С. 83–86.

References

1. Berkovich, O. E. *Formirovaniye ucheniy professionalno-pravovogo obshcheniya u budushchikh [Formation of the teaching of legal communication with future lawyers]*. Nizhniy Novgorod [in Russian].
2. Verbitskiy, A. A. (2015). *Teoriya i praktika kontekstnogo obrazovaniya: Rossiya i SShA [Theory and practice of contextual education: Russia and the USA]*. *Pedagogika i psikhologiya obrazovaniya - Pedagogy and psychology of education*. 5-14 [in Russian].
3. Ermushova, Ya. V. (2013). *Pedagogicheskiye usloviya formirovaniya professionalno-pedagogicheskoy kompetentnosti u budushchikh yuristov v protsessu ikh obucheniya v vuze [Pedagogical conditions for the formation of professional and pedagogical competence of future lawyers in the process of their study at the university]*. *Vestnik ChGPU im. I. Ya. Yakovleva - Vestnik ChGPU im. I. Ya. Yakovleva*. 4 (80), 50-55 [in Ukrainian].
4. Kotikova, O. M. *Metodologichni pidkhodi do rozroblennya sistemi praktiko-orientovanoi psikhologo-pedagogichnoi pidgotovki maybutnikh yuristiv [Methodological approaches to the dissemination of the system of practical training of psychological and pedagogical training of May-lawyers]*. Retrieved from: <http://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/13140/1/%D0%A3%D0%94%D0%9A%2037.pdf>.
5. Levina, M. M. (2001). *Tekhnologiya professionalnogo pedagogicheskogo obrazovaniya [Technology of professional pedagogical education]*. Moscow [in Russian].
6. Morozova, A. F., Valeyeva, L. A., & Sirazeyeva, A. F. (2015). *Formy raboty pri podgotovke perevodchikov v sfere professionalnoy kommunikatsii: kontekstnyy podkhod (na osnove ekonomicheskogo kontenta) [Forms of work in preparing translators in the field of professional communication: contextual approach (based on economic content)]*. *Sovremennyye problemy nauki i obrazovaniya - Modern problems of science and education*. Vol. 1 [in Russian].
7. Albegova, D. U. (2015). *Realizatsiya tekhnologii kontekstnogo obucheniya v professionalnoy podgotovke studentov – budushchikh yuristov [The implementation of the technology of contextual training in the professional training of students - future lawyers]*. *Vektor nauki Togliattinskogo gosudarstvennogo universiteta - Vector of Science of Togliatti State University*. 9-15 [in Russian].
8. Svidovska, V. A. (2017). *Formuvannya profesiynoi kompetentnosti maybutnikh yuristiv u protsesi distantsiyного navchannya [Formuvannya of professional competence maybut lawyers in the process of remote training]*. Starobilsk [in Russian].
9. Filippova, E. O. (2012). *Modelirovaniye problemnykh situatsiy v podgotovke budushchikh yuristov [Modeling of Problem Situations in the Training of Future Lawyers]*. *Ekonomika. Pravo. Menedzhment: Sovremennyye problemy i tendentsii razvitiya - Economy. Right. Management: Modern problems and development trends*. Krasnodar [in Russian].

10. Churbanova, O. V. *Pedagogicheskiye usloviya proyektirovaniya uchebnykh kompyuternykh kompleksov kontekstnogo obucheniya* [Pedagogical conditions for the design of educational computer complexes of context-based learning]. Arkhangelsk [in Russian].

11. Shmachilina-Tsibenko, S. V., & Shilova I. M. (2015). Ispolzovaniye tekhnologii kontekstnogo obucheniya v vuze [The use of contextual learning technology in high school]. *Psikhopedagogika v pravookhranitelnykh organakh - Psychopedagogy in Law Enforcement Agencies*. 4 (63), 83-86 [in Russian].

Pasenko I. Pedagogical Terms of Application of Contextual Education for Future Bachelors in Jurisprudence in Vocational Training.

Summary.

The article defines the pedagogical conditions for the use of contextual education for future bachelors in jurisprudence in vocational training, among which: the orientation of the educational process to provide motivation to professional activity, which is the basis of the formation of professional reliability; the content of normative disciplines should be focused on ensuring the professional reliability of future employees; in the educational process actively used active methods of training and, most importantly, innovative technologies of training use in the professional training of future bachelors of ICT in accordance with the principle of integrity; ICT should be part of the context-based informational and educational environment; active use of innovative technologies of interactive learning in order to form a professional competence, personal professional perspective and position, which is formed in the context of context learning; pedagogical support, motivation and control of teachers in the context of contextual education; active processes of professional training of future bachelors through the use of modern interactive technologies that can provide problem solving and simulated cases more interesting and informative for students.

The educational process should include a real legal practice for future bachelors in jurisprudence. From the student's point of view, it is advisable to use active learning methods that enable you to simulate real situations and conflicts that need to be addressed. In addition, students need to turn to theoretical achievements. The scientific-pedagogical worker and the student become equal subjects of learning and participants of simulated situations, entering into an active dialogue, where the scientific-pedagogical worker appears as an "advisor". Such a practice-oriented educational form provides many opportunities for future lawyers, including the possibility of obtaining a professional legal clinical education. This form of professional practice is closer to the real conditions of professional activity of lawyers, covering also the psychological and pedagogical aspects of their activities, to which students must prepare in the learning process.

Key words: *bachelors in jurisprudence; competences; contextual education; pedagogical conditions; professional training.*

Пасенко И. Педагогические условия контекстного подхода в профессиональной подготовке будущих бакалавров юриспруденции.

Аннотация.

В статье определены педагогические условия применения контекстной учебы будущих бакалавров из правоведения в профессиональной подготовке, среди которых: направленность образовательного процесса на обеспечение мотивации к профессиональной деятельности, как является основой формирования профессиональной надежности; содержание нормативных дисциплин должно быть ориентировано на обеспечение профессиональной надежности будущих работников; в учебном процессе должны активно применяться активные методы обучения и, главное, инновационные технологии учебы использования в профессиональной подготовке будущих бакалавров ИКТ с соблюдением принципа комплексности; ИКТ должно быть составляющей информационно-образовательной среды контекстного типа; активное использование инновационных технологий интерактивной учебы с целью формирования профессиональной компетентности личная профессиональная

перспектива и позиция, которая формируется с целью формирования профессиональной компетентности личная профессиональная перспектива и позиция, которая формируется в процессе контекстной учебы; педагогическая поддержка, мотивация и контроль преподавателей в процессе контекстной учебы; активные процессы профессиональной подготовки будущих бакалавров путем использования современных интерактивных технологий, которые способны обеспечить решение проблемных ситуаций и моделируемых кейсов интереснее и информативными для студентов.

Ключевые слова: бакалавры правоведения; компетенции; контекстная учеба; педагогические условия; профессиональная подготовка.

Стаття надійшла до редколегії 5 грудня 2018 року.

УДК 37.015.31

Наталія Аніщенко,
ORCID ID 0000-0002-1671-2139
м. Київ
Вікторія Дзюба,
ORCID ID 0000-0002-1671-2139
м. Фастів

РОЗВИТОК В УЧНІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗАСОБАМИ ГРИ

Анотація.

У статті звернено увагу на актуальне питання сьогодення, що стоїть перед педагогічними працівниками освітніх закладів – виховання в дітей емоційно-ціннісного й відповідального ставлення до довкілля, формування в них екологічно-доцільної поведінки. Проаналізовано проблеми використання ігрових форм в екологічному вихованні школярів. Визначено види ігор і особливості їх використання під час реалізації завдань екологічного виховання в позашкільному закладі освіти. Наведено різні підходи до класифікації ігор, які використовують педагоги для формування екологічної культури дітей. Правильно організована ігрова діяльність дає змогу домогтися найповнішого самовираження вихованців, активності їхніх дій, які узгоджені з загальноприйнятими нормами та правилами пізнання природи рідного краю.

Ключові слова: ігрові форми виховання; екологічна культура; екологічне виховання; позашкільний заклад освіти.

Сучасні масштаби екологічних змін створюють реальну загрозу для життя людей, що робить актуальною проблему зміни ставлення людства до природи. Цій меті слугує екологічне виховання, що передбачає систематичну педагогічну діяльність, спрямовану на розвиток в учнів і студентів екологічної культури. Тому першочерговим завданням учителів та науково-педагогічних працівників є формування екологічних знань в учнів та студентів, виховання любові до природи, прагнення берегти, примножувати її, виховувати культуру природокористування [1]. Екологічне виховання передбачає розкриття сутності світу природи як середовища перебування людини, яка має бути зацікавлена в збереженні цілісності, чистоти, гармонії в природі. Це передбачає вміння осмислювати екологічні явища, формулювати висновки про стан природи, розумно взаємодіяти з нею. Естетична краса природи сприяє формуванню моральних почуттів обов'язку та відповідальності за її збереження, а також спонукає до природо-